

серцебиття частим, дихання глибоким, примушує тіло рухатися, зокрема, самба, відрізняється властивостями збуджувати і заспокоювати одночасно; 8. рок-музика у виконанні таких артистів, як Елвіс Преслі, Стінг вміють пробудити почуття, стимулювати активні рухи, зняти напругу, ослабити біль і зняти неприємний ефект гучних і різких звуків, що присутні в доквіллі. Ця музика також здатна створювати напругу, стрес і біль в організмі; 9. релігійна, обрядова музика заспокоює, приводить до відчуттів утихомирення.

Висновки... Таким чином, музику необхідно використовувати у педагогіці для вирішення основних завдань: психофізіологічного (збереження здоров'я й підвищення працездатності учнів); соціологічного (збільшення привабливості й зацікавленості під час заняття), економічного (поліпшення й збільшення продуктивності праці під час уроку), та педагогічного, що спирається на директивні методи, продуктивність занять, активний тренінг, певні емоційні стани й успішність.

Література

1. Бехтерев В.М. Работа головного мозга в свете рефлексологии / В.М.Бехтерев. – Л.: Изд-во П.П.Сойкина, 1926. – 91 с.
2. Шушарджан С.В. Здоровье по нотам / С.В.Шушарджан. – М.: Перспектива, 1994. – 190 с.
3. Шушарджан С.В. Физиологические особенности воздействия вокалотерапии на организм человека: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. мед. наук: спец. 14.00.51 "Восстановительная медицина" / С.В.Шушарджан. – Москва, 1994. – 22 с.
4. Шушарджан С.В. Психофизиологические и биофизические основы адаптогенно-восстановительных эффектов музыкально-вокалотерапии: дис. ... доктора мед. наук: 14.00.51/ С.В. Шушарджан. – М., 1996. – 287 с.

Анотація

У статті розглядаються питання музикотерапії та вокалотерапії в педагогічному навчально-виховному процесі студентів. Показано вплив музики, яка використовується в педагогіці для вирішення основних завдань, зокрема: психофізіологічного, соціологічного, економічного та педагогічного.

Аннотация

В статье рассматриваются вопросы музикотерапии и вокалотерапии в педагогическом учебном процессе студентов. Показано влияние музыки, которая используется в педагогике для решения основных заданий, а именно: психофизиологического, социологического, экономического и педагогического.

Summary

The questions of musical learning and singing learning in pedagogical educational process are studies in the article. The influence of music has also shown, which is used in Pedagogies in solving psychophysiological, sociological, economical and pedagogical problems.

Ключові слова: педагогічний процес, музикотерапія, вокалотерапія.

Ключевые слова: педагогический процесс, музикотерапия, вокалотерапия.

Key words: pedagogical process, musical learning, singing learning.

Подано до редакції 17.03.2011.

УДК 371.134 : 373.5

© 2011.....**Борисенко Н.А.**
ХУДОЖНЬО-ТЕХНІЧНІ УМІННЯ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ

Постановка проблеми у загальному вигляді... Україна сьогодні стоїть на шляху реформування освіти згідно вимог, які диктує сучасний стан розвитку науки, техніки та технологій. Тому актуальною стає технічна підготовка людини, обізнаність з технікою має бути невід'ємною якістю сучасної освіченої людини. У свою чергу для здорового становлення сфери почуттів особистості, її багатого емоційного розвитку важливими є заняття художньою творчістю. Робота кожного майбутнього вчителя технологій повинна бути побудована так, щоб учні пізнавали світ через мистецтво. Всі речі, які її оточують, мають нести елементи естетики.

Впродовж останнього десятиріччя в системі вищої освіти в Україні простежується характерна тенденція посилення інноваційності у сфері професійної підготовки нової генерації майбутніх педагогів. Пов'язане це, передусім, зі становлення ринкової економіки в державі, підвищенням ролі інтелектуальних функцій у професійній діяльності фахівця, необхідністю забезпечення сучасної загальноосвітньої школи кваліфікованими педагогічними кадрами.

“Оновлення змісту освіти є визначальною складовою реформування освіти в Україні і передбачає приведення його у відповідність з сучасними потребами особистості і суспільства”, – зазначається в Державній національній програмі “Освіта” (“Україна – XXI століття”). Одним із стратегічних завдань реформування змісту освіти в Україні визначено формування системи й обсягу знань, умінь, навичок творчої діяльності, інших якостей особистості на різних освітніх та кваліфікаційних рівнях. А шляхами для цього визначено, зокрема, прилучення школярів, студентів до надбань народної творчості, формування техніко-технологічних знань, практичних умінь і навичок, необхідних для їх залучення до продуктивної праці та оволодіння певною професією. Також важливим є

розширення політехнічного світогляду учнів і розвиток їхніх творчих здібностей на основі взаємозв'язку трудового навчання з основами наук, використання досвіду народної педагогіки, залучення школярів до вивчення народних ремесел, створення умов для органічного включення їх у трудову діяльність [3].

Технологічна освіта підростаючого покоління на порозі третього тисячоліття стала необхідною складовою загальної середньої освіти, необхідною умовою цілісного та гармонійного розвитку особистості школяра. Важливість її здійснення у школі відзначалася в резолюції "Освіта для інноваційних суспільств у XXI столітті" саміту Великої вісімки, проведеного у Санкт-Петербурзі 16 липня 2006р., на якому зазначалося, що дана спільнота буде сприяти впровадженню високих стандартів на всіх рівнях освіти. Це, у свою чергу, передбачає якісну професійно-педагогічну підготовку майбутніх вчителів технологій, формування у них готовності до здійснення професійної діяльності на високому рівні, відповідних знань, умінь, навичок, якостей особистості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми...

У філософській та психолого-педагогічній літературі розглядаються різні підходи до вирішення питань підготовки майбутніх вчителів. Проблема підготовки майбутнього педагога, його готовності до здійснення професійно-педагогічної діяльності привертала увагу багатьох учених, зокрема: Л.В.Артемової, І.Д.Беха, Г.В.Бельської, О.Л.Богініч, О.В.Глузмана, С.У.Гончаренка, І.А.Зязюна, М.Я.Ігнатенко, В.А.Семиченко, В.О.Сластьоніна та інших [1, с. 22].

Питаннями професійно-педагогічної підготовки майбутніх вчителів технологій займалися такі вчені, як: С.Батишев, Є.Білозерцев, Ю.Васильєв, М.Жидєлев, В.Зінченко, У.Нішаналієв, В.Сидоренко, Б.Сименач, Д.Тхоржевський та ін. Окремі аспекти професійно-естетичної підготовки вчителів досліджували: М.Александров, М.Волошин, Е.Гришин, Г.Корольова, Г.Петрова, І.Толпігіна, Е.Третьякова, С.Анічкін, Г.Феміна та ін. [7, с. 2-3].

В останні роки здійснено дослідження окремих аспектів удосконалення підготовки майбутнього вчителя технологій, зокрема: підготовка вчителя трудового навчання до розвитку художньо-конструкторських здібностей учнів основної школи (Н.Знамеровська); підготовка майбутніх вчителів трудового навчання до естетичного виховання учнів основної школи (Г.Разумна); підготовка майбутніх учителів трудового навчання до керівництва технічною творчістю школярів (А.Іванчук) [4, с. 31].

Проблеми підготовки майбутніх учителів до організації художньо-технічної творчості учнів розкриті у працях Е.А.Антоновича, В.Г.Бутенко, І.А.Зязюна, Б.Т.Лихачова, С.Г.Мельничука, Б.М.Неменського, В.Р.Аронова, М.М.Волкова, О.А.Тарасенко [6, с. 137], Н.Є.Колесник, І.В.Дорофєєвої.

Значний внесок в теорію і практику загальноосвітньої підготовки і, зокрема, розкриття взаємозв'язку трудової і художньої діяльності, внесли П.П.Блонський, А.В.Луначарський, А.С.Макаренко, В.О.Сухомлинський та інші, які вбачали в людині особистість, що творить предметний світ на засадах краси і доцільності, удосконалюючи власну майстерність, естетичне сприймання і смаки, створюючи світ високохудожніх речей в оточуючому середовищі.

Теорії трудової діяльності, в тому числі і художньо-трудої, присвятили наукові праці П.Р.Атутов, С.Я.Батишев, В.В.Борисов, О.Г.Гервас, Н.П.Знамеровська, Є.В.Кулик, В.П.Тименко, Д.О.Тхоржевський, Г.Є. Левченко, В.М.Мадзігон, Л.В.Оршанський, В.К.Сидоренко, Н.Т.Тверезовська та інші дослідники, де висвітлені установи трудової підготовки та зміст художньо-трудої діяльності в умовах школи та позашкільних закладів.

Проте такий аспект, як місце і роль художньо-технічних умінь у професійній підготовці майбутніх вчителів технологій залишається недостатньо дослідженим.

Формулювання цілей статті... Мета даної статті полягала в аналізі місця і ролі художньо-технічних умінь у професійній підготовці майбутніх вчителів технологій та обґрунтуванні сутності даних умінь.

Вклад основного матеріалу дослідження... У державній програмі "Вчитель" вказано, що саме вчителю належить ключова роль в освіті, адже через його діяльність відбувається становлення громадянина як особистості й фахівця, зміцнюється інтелектуальний та духовний потенціал нації. Формування особистості майбутнього педагога відбувається у процесі навчання у вищому навчальному закладі, що є невід'ємним складником його професійно-педагогічної підготовки.

Зміст фахової підготовки вчителя технологій визначається освітньою галуззю "Технологія". В її основі лежить предметно-перетворювальна діяльність людини в матеріальному світі, спрямована на створення навчального середовища, для розкриття й розвитку в учнів здібностей в особистісно-зорієнтованій сфері проектування та виготовлення виробів і ознайомлення в процесі роботи з різними матеріалами, інформацією й іншими ресурсами відповідно до потреби творчої ідеї учнів [5].

Традиційно технологічна освіта учнів здійснюється впродовж усього періоду навчання в середній школі. Такий підхід обумовлюється тим, що мета технологічної підготовки має вирішуватись протягом усіх вікових періодів розвитку учнів із урахуванням їхніх особливостей. З цієї точки зору виділяються етапи технологічної підготовки відповідно до трьох ступенів загальної освіти: у початковій (1-4 класи), основній (5-9 класи) та старшій (10-11 класи) школі [5].

У початковій школі існує предмет “Художня праця”, яка орієнтує учнів на художньо-промислове виробництво, на творення нових художньо виразних і композиційно довершених форм предметного довкілля. Художня праця має інтегрований зміст прикладних видів мистецтва. У середній школі вивчається предмет “Трудове навчання”, з якого, за словами В.П.Тименка, вилучено основи художньо-промислового виробництва і дизайн [8, с. 25]. Слід зазначити, що вже під час вивчення одного з перших розділів нової програми з трудового навчання, в основу якої покладено проектно-технологічний підхід, у 5 класі учні починають оволодівати основами художньо-конструкторської діяльності. Так, від самого початку навчання в основній школі школярі залучаються до художньо-технічної творчості, яка вимагає від них володіння художньо-технічними вміннями – вміннями, які дозволяють створювати матеріальні та духовні цінності засобами образотворчого, декоративно-прикладного мистецтва, трудового навчання, етнопедагогіки, дизайн-освіти.

Результативність процесу художньо-технічної творчості учнів залежить від його організації та професійної діяльності вчителя технологій. Тому останні повинні бути умілими, володіти достатнім обсягом необхідних знань, умінь, навичок, бути готовими до залучення учнів до художньо-технічної творчості, що вимагає формування у самих учителів технологій художньо-технічних умінь у процесі навчання у ВНЗ.

Психологи визнають уміння найважливішим засобом успішної діяльності, мірилом умілості й показником майстерності людини [10]. Розглянемо поняття художньо-технічні вміння.

Ми проаналізували значну кількість визначень поняття “уміння” – за С.Ю.Головіним, Н.Є.Кузнецовою, Н.О.Бернштейном, Г.М.Коджаспировою, С.Д.Максименком, Б.Г.Мещеряковим, В.П.Зинченком, В.Н.Максимовою, М.Д.Ярмаченко, В.О.Сластьоніним, Є.І.Бойко, Г.В.Лиходєєвою, М.О.Риковим, О.М.Новиковим, А.М.Алексюк, К.К.Платоновим, А.С.Ребером, Є.О.Милеряном, В.В.Чебышевою, О.В.Скрипченко, М.М.Фіцулою. Для нашого дослідження ми обрали наступне визначення.

Уміння – за С. Ю.Головіним – здатність виконувати якусь дію за певними правилами, причому дія ще не досягла автоматизованості [2].

Ми притримуємося тієї думки, що уміння є там, де знання певної справи поєднується з вправністю під час виконання тих дій, з яких складається ця діяльність. Уміння співвідноситься з таким рівнем, який на початковому етапі виражається у формі опанованого знання (правила, теореми, визначення), яке зрозуміле учневі і може бути довільно відтворене. Під час використання цього знання воно набуває деяких операційних характеристик, має форму правильно виконуваних дій, що регулюються цим правилом. У разі виникнення труднощів студент звертається до правила з метою контролю над діями або перевірки допущених помилок. На етапі уміння опанований спосіб дії регулюється знанням.

У давнину говорили, що немає нічого в мисленні, чого б ні було у відчуттях. Мислення не може обійтися без опори на чуттєві елементи у вигляді наочних моделей, схем, природної або штучної мов тощо. Абстракції входять у свідомість через метафори, символи, в яких образ наочно указує на свою ідею. Життя у всьому його різноманітті освоюється і перероблюється творчою фантазією, уявою, талантом і майстерністю людини. Зокрема, створення проекту на уроках трудового навчання, як умови здійснення проектно-технологічної діяльності, починається з виникнення задуму, образу, уявлення про майбутній об’єкт праці, його зовнішній вигляд. Потім продумується послідовність втілення проекту в життя і, за необхідності, здійснюється його виготовлення. Тому створюючи на уроках трудового навчання в школі особистісно значущі предметно-пластичні форми, учні мають свої ціннісні враження предметного довкілля зафіксувати у вигляді начерків, а потім увиразнити засобами образотворчого мистецтва. Відповідно, поєднання художніх і технічних умінь на уроках трудового навчання є природною вимогою творчості у проектно-технологічній діяльності.

Провівши ретельний аналіз визначень поняття “художній”, ми дійшли висновку, що художній – той, що зображує дійсність в образах; відповідає вимогам мистецтва, естетичний [9].

Людство пройшло у своєму розвитку довгий і складний шлях, протягом якого здійснювався постійний прогрес техніки. Змінювалися історичні епохи, відбувався рух від однієї формації до іншої. Кожен новий ступінь соціально-економічного розвитку ґрунтувався на новій технічній базі. У цьому русі змінювалося і розуміння самого суспільного життя, новим змістом наповнювалися нові поняття, що давно склалися.

Поняття “техніка” виникло ще в античному суспільстві і бере свій початок від грецького слова “техне”, що означало уміння, майстерність, майстерну діяльність. Тепер це слово асоціюється у більшості людей з машинами, різними знаряддями, все більш складними системами, які пронизують практично всі сфери суспільного життя і людської діяльності. Але збереглося і старе значення цього слова. У даному значенні ми будемо застосовувати його у нашому дослідженні.

Тобто “техніка” – сукупність прийомів, які застосовуються у якійсь справі, майстерності, відповідно “технічний” – той, що пов’язаний з дотриманням певних правил, умов виготовлення якоїсь продукції [9].

Самій природі творчості учнів на уроках трудового навчання властива інтегративність уяви (як процесу зародження і формування ідей – художнього) і мислення (як процесу втілення ідей в життя, матеріальну форму –

технічного). Відповідно художньо-технічні уміння мають інтегративний характер, оскільки становлять синтез двох груп умінь: художніх і технічних.

Отже, *художньо-технічні уміння* – інтегративні вміння, які полягають у відтворенні створеного в уяві художньо-естетичного образу об'єкта на площині або в об'ємній формі за допомогою обраної техніки виконання. Це творчо спрямовані уміння, бо використовуючи їх особистість перебуває у постійному творчому пошуку.

Висновки... Таким чином, фахова діяльність учителя технологій спрямована на вирішення ґрунтовних завдань з трудової підготовки молоді щодо формування в учнів техніко-технологічних знань; практичних умінь і навичок для продуктивної, творчої діяльності; розвитку політехнічного світогляду й художніх, технічних здібностей, прикладної та технічної творчості засобами проектно-технологічної діяльності. Тому актуальним питанням в наш час постає формування у майбутніх вчителів технологій художньо-технічних умінь як необхідної умови якісної технологічної підготовки учнів основної школи.

Література

1. Бубнова Ю. Готовність майбутніх учителів математики до професійної діяльності // Ю. Бубнова // Дидактика математики: проблеми і дослідження: Міжнародний збірник наукових робіт. – Вип. 33. – Донецьк: Вид-во ДонНУ, 2010. – С. 21-27.
2. Головин С.Ю. Словарь практического психолога / С.Ю. Головин. – Минск : Харвест, 1998. – 800 с.
3. Державна національна програма “Освіта (Україна XXI століття)” // Освіта. – 1993. – Грудень. – № 44, 45, 46.
4. Завітренко Д.Ж. Критерії та рівні сформованості у майбутнього вчителя технологій готовності до професійної орієнтації учнів / Д.Ж. Завітренко // Вісник Черкаського університету. Серія Педагогічні науки. – Черкаси, 2008. – С. 31-35.
5. Коберник О.М. Технологічна освіта учнів загальноосвітніх навчальних закладів: концептуальні засади / О.М. Коберник [Електронний ресурс] // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: Збірник наукових праць. – Вип. 23. – К., Вінниця, 2010. – [Цит. 2011, 15 січня]. – Режим доступу : – http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Sitimn/2010_23/Tehnologicna_osvita_ucniv_zagalnoosvitnix_navchalnux_zakladiv.pdf – Назва з екрану.
6. Колесник Н.Є. Педагогічний потенціал художньо-технічної творчості / Н.Є. Колесник // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. – 2004. — №19. – С. 137-140.
7. Разумна Г.І. Підготовка майбутніх вчителів трудового навчання до естетичного виховання учнів основної школи : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.02. «Теорія і методика трудового навчання» / Галина Іванівна Разумна. – К., 2002.
8. Тименко В.П. Трудове навчання і художня праця як основа політехнічної творчості / Володимир Петрович Тименко // Початкова школа, 2004. – № 3. – С. 23-25.
9. Толковый словарь русского языка: В 4 т. [Електронний ресурс] / Под ред. Д.Н.Ушакова. — М.: Гос. ин-т «Сов. энцикл.»; ОГИЗ; Гос. изд-во иностр. и нац. слов., 1935-1940. – [Цит. 2010, 10 жовтня]. – Режим доступу : – <http://slovari.yandex.ru/~книги/Толковый%20словарь%20Ушакова/Техника/> – Назва з екрану.
10. Шуть М. М. Творчі уміння як дії об'єкта навчально-виховного процесу / Микола Миколайович Шуть [Електронний ресурс] // Проблеми сучасної педагогічної освіти: педагогіка і психологія: Збірник наукових праць. – Ч. 2. – 2004. – № 6. – [Цит. 2011, 10 січня]. – Режим доступу : – http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/pspo/2004_6_2/doc_pdf/Shut'.pdf – Назва з екрану.

Анотація

У статті аналізуються місце та роль художньо-технічних умінь у професійній підготовці майбутніх учителів технологій як однієї із важливих складових здійснення технологічної підготовки учнів основної школи у процесі проектно-технологічної діяльності. Дається визначення поняття «художньо-технічні уміння».

Аннотация

В статье анализируются место и роль художественно-технических умений в профессиональной подготовке будущих учителей технологий как одной из важных составляющих осуществления технологической подготовки учеников основной школы в процессе проектно-технологической деятельности. Дается определение понятия «художественно-технические умения».

Summary

In the article a place and role of artistically-technical abilities is analysed in professional training of future teachers of technologies. This abilities are one of important constituents of realization technological training of basic school pupils in the process of project-technological activity. Determination of concept «artistically-technical abilities» is given.

Ключові слова: вчитель технологій, уміння, художній, технічний, художньо-технічні уміння.

Ключевые слова: учитель технологий, умения, художественный, технический, художественно-технические умения.

Key words: teacher of technologies, abilities, artistic, technical, artistically-technical abilities.

Подано до редакції 09.03.2011.

Рекомендовано до друку канд.пед.наук, доц.Воїтельвою Г.О.